

O Ministèro e Investiciengo thaj e Evroputne Projektorengo
O Biròvo vaś i Evaluàcia e Programurengi andar i Generàlo
Dirèkcia Programàcia thaj Koordinàcia e Sistemoski

I Implementàcia e Evaluaciake Planoski vaś
o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014-2020

Evaluaciako Rapòrto vaś o berś 2021, vi o sètòs e datenca thaj e aferènto metadàte

Finàlo vèrsia

24 jùnio 2022

Xarni prezentàcia

Kadava dokumènto si i finàlo vèrsia e trintone Evaluaciake Raportoski andar o projèkto „I Implementàcia e Evaluaciake Planoski vaş o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014 -2020”, and-o kontràkto vaş o keripen e servisurenco o gin 61451/09.08.2019, phandavdo maşkar o Ministèro e Investiciengo thaj e Evroputne Projekturenco thaj i Asociàcia kerdi andar o S.C. ERNST&YOUNG SRL (Lìdero), o Themutno Institutò vaş o Žantrikano Rodipen and-o umal e Butjako thaj e Socialone Brakhipnasko (Asociàto) thaj o SC QURES Quality Research and Support SRL (Asociàto).

E evaluaciake obiectivurja si:

- Te lokhjarel jekh informime managemento vaş o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014-2020 thaj te zorjarel o decizionàlo procèso bazisardo p-e sikavimata k-o programosko nivèlo;
- Te zorjarel e berşutne thaj progresoske rapòrturja save avena biçalde e Evroputne Komisiake thovindoj andre e evaluacienge rezultaturja thaj o rapòrto palal e konstatàcie k-e evaluàcie zi k-o decèmbro 2022;
- Te inkerel o zorjaripen e evaluaciako and-o sistèmo vaş e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja thaj vi te barjarel o informisaripnsako nivèlo e Evroputne Komisiako thaj e manuşengo dikhindoj e efèktoja kaj sas len e intervèncie lovjarde andar o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014-2020.

Kadava Evaluaciako Rapòrto dikhel i periòda 2014-2021.

Evaluaciake Tème

O projèkto si les sar res te mapinel i kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca 2014-2020:

- K-o zorjaripen e şajnipnasko vaş e beneficiàrurja katar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja/ o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj katar o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen;
- K-o ulavipen e informàciengo dikhindoj e Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja/ o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen;
- K-i koordinàcia thaj k-o kontròlo e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenco;
- K-o tradipen e Operacionalone Programosko Texnikani Asistènca, e Operacionalone Programosko Bari Infrastruktùra thaj e Operacionalone Programosko Kompetitivipen;
- K-o funkcionisaripen thaj k-i eficiència e informatikane sistemaske;
- K-i eficiència e manuşikane resursengi andar o sistèmo e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurenco.

And-i kadaja evaluaciaki buti sas analizardi vi i suplimentàro evaluaciaki tèma savi analizarel i kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca 2014-2020 k-o keripen PIB (andrutno brùto produkto) thaj k-i angazàcia e manuşengi. Kadaja sas tratirime transversàlo.

E umala liparde reprezentisaren e „Evaluaciake Tème” thaj si phandle e intervenciake lògikasa e programoski thaj lesqe specifikone obiectivurenca, sar si and-o tabèlo dino maj tele.

Tabèlo 1. Evaluaciake Tème

Evaluaciake Tème	O specifiko obiectivo e Programosko andar i uçaripnaski zòna
1	1.1. Te zorjarel o şajnipen vaş e beneficiàrurja e projekturenge lovjarde andar Evroputne Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja
2	1.2. Te ristjarel i transparènca thaj o patjaipen e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenge thaj o ròlo kaj si lan i Jekhipnaski Politika e Evroputne Uniaki
3	2.1. Te lačharel o reglementaciako, stratègiko thaj proceduràlo kàdro k-aşti te koordinisarel thaj te implementisarel e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja – e eksepciasa anda so dikhel o

Evaluaciake Tème	O specifiko obiectivo e Programosko andar i učaripnaski zòna
	specifiko vastdinipen vaš o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen
4	2.1. Te lačharel o reglementaciako, stratègiko thaj proceduràlo kàdro k-ašti te koordonisarel thaj te implementisarel e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja – e aktivimata save dikhen o specifiko vastdinipen vaš o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen
5	2.2. Te buxljarel thaj te inkerel jekh funkcionàlo thaj eficiènto informatikano sistèmo vaš Strukturàlo thaj Jekhipnaske Fòndurja, thaj te zorjarel o šajnipen e manušengo kaj utilizisaren les
6	3.1. Te buxljarel jekh lačhardi politika e managementoski vaš manušikane resùrse kaj te ristjarel o stabilitèto, i kvalifikàcia, i motivàcia e manušenge save keren buti and-o koordinaciako, tradipnasko thaj kontrolosko sistèmo e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurengo

O kontràkto anderjarel štar evaluaciake butja, vaš e berša 2018, 2019, 2021 thaj 2023. Sar sikavel e Butjengo Lilorro, e Evaluaciako Rapòrto p-o berš 2018 anderjardjas šov evaluaciake tème, thaj o dujto anderjardjas tòko e anglutne duj evaluaciake tème. Kadava Rapòrto, savo si vaš i trinto evaluaciaki buti, anderjarel tòko e anglutne duj evaluaciake tème, kadja sar si sikavdo maj dur.

E evaluaciake pučhimata

Vaš svako andar e duj Evaluaciake Tème sikavde and-o kadava Rapòrto sas azbaline maj but Generàlo Evaluaciake Pučhimata dikhindor:

- I eficiència e intervenciengi lovjarde and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca and-i relàcia e azbalipnasa e projektisarde resengo (save sas mapinde liindor and-o dikhipen e sikavne e rezultatoske thaj e sikavne vaš o sigutno keripen);
- O azbalino progrèso savo dikhel e specifiko obiectivurja e Operacionalone Progràmoske Texnikani Asistènca 2014-2020, kadja sar sas prinzarde and-i Intervenciaki Lògika e programoski (dikhen o Tabèlo 1);
- O phandlipen maškar e dikhle progrèsurja thaj e projèkturja lovjarde and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014-2020;
- Sar e projèkturja lovjarde and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca 2014-2020 keren bikamle efèktoja, pozitivno vaj negativno, verver kodolendar prinzarde and-i Intervenciaki Lògika e programoski;
- Sar e dikhle progrèsurja thaj e biažukerde efèktoja ašti te aven inkerde palal o agor e programosko;
- O isipen e mekanismurengo vaj e faktorurengo save lokhjarden/ačhavden e progrèsurja thaj e biažukerde efèktoja.

Avrjal e Generàlo Evaluaciake Pučhimata mangle and-e Butjengo Lilorro, o Furnizòro kerdjas jekh rekomendàcia, jekh Suplimentàro Evaluaciako Pučhipen, savo ašti te avel aplikisardo k-èl s-ol duj tème, palal e kèzurja e lače akcienge dikhindoj e intervèncie e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca thaj lenge implementaciake mekanismurja.

E Raportosko Obiectivo si te del angledinimata k-e Evaluaciake Pučhimata, vi jekh generàlo imàgina palal o aktivipen vaš o kidipen e datengo kaj si trebutne vaš i evaluàcia, liindor and-o dikhipen e limite karing o disponibilipen e informaciengo.

Kana sas kerdi kadaja vèrsia e Raportoski, voj sas lan k-i bàza i Evaluaciaki Metodològia aprobisardi and-o Koordinaciako Komitèto e Evaluaciako, konsultime xramosarnes and-o intervàlo 14.07.2021-09.08.2021 thaj o Generàlo kalendàri vaš i implementàcia e aktivimatengi aktualizisarde and-o Adicionalo Àkto o gin 2 k-o lovjaripnasko kontràkto andar i dàta 22.05.2020. O palutno gës (cut-off date) vaš kadava Evaluaciako Rapòrto si 31.12.2021.

E metòde vaś o kidipen e datenqo

K-aśti te del angle k-e Evaluaciake Pučhimata, o metodologikano azbalipen sas kerdo labjarindoj verver metòde thaj instrumènturja vaś o kidipen e datenqo, thaj sas les jekh kalitativo thaj kantitativo karaktèro, palal e partikularitète svakone Evaluaciake Temake. Kadala sas len i kontribùcia k-o keripen e zorale konkluziengo, k-aśti te patjas and-e Evaluaciake Pučhimata.

O metodologikano azbalipen kaj sas labårdo sas komplèkso, liindor and-o dikhpen te utilizarel pes evaluaciake metòde bazisarde p-i teoria, metòde vaś i autoevaluàcia e impaktoski, kezoske studiòvurja, kompletisarde avere rodipnaske metòdenca, sar si i analiza e literaturaki and-o umal, dokumentàro rodipen (programaciake thaj implementaciake dokumènturja k-o programosko thaj projektorengo nivèlo), i analiza e administrativone datengi kaj dikhen e projèkturja lovjarde k-o nivèlo e Operacionalone Programurengo thaj e dâte kaj aśti te sikaven e bikamle efèktoja vaj o inkeripen po dīlgo vaxt e nesave efektojengo. I analiza e literaturaki and-o umal sas lan i kontribùcia te sikavel e potenciàlo tipoja e efektojenge, faktorurenge thaj mekanismurenge kaj ingerde k-e aźukerde efèktoja, thaj avrutne faktorurenge kaj zorjarde vaj maśkarjarde o keripen e efektojengo.

Vaś i triangulàcia e informaciengi sas kidine dâte e źutipnasa e suplimentarone kidipnaske metodengo, sar si:

- I ankèta (1) vaś e projektoske manàgerurja kaj traden/tradine e intervèncie lovjarde and-o Operacionalo Progràmò Texnikani Asistènca;
- I ankèta (2) vaś e zene save line kotor k-e aktivimata, dikhindoj o orizontàlo thaj/vaj o specifiko formisaripen, lovjarde and-o Specifiko Obiektivo 1.1 e Operacionalone Programosko Texnikani Asistènca;
- I ankèta (3) vaś e beneficiàrurja e Evroputne Strukturalone thaj Investicienge Fondurenge 2014-2020.

O gin e angledinimatengo, kidine kana kerde pen e ankète, ristjardjas o reprezentisaripen.

K-aśti te oven kompletisarde e rezultàturja kaj sas źi akana labjarindoj e liparde metòde, sas organizisarde duj fòkus-grùpurja e lače kerde resenca:

- Jekh fòkus-grùpo svakone evaluaciake temake k-aśti te kerel pes i analiza e arakhle mekanismurengi vaj e kontekstualone faktorurengi save lokhjarde/ačhavde e progrèsurja thaj e biaźukerde efèktoja;
- Jekh fòkus-grùpo svakone evaluaciake temake k-aśti te kerel pes o ćačaripen sar valàbilo e anglutne konstataciengo kaj dikhen i evaluàcia andar kadava Rapòrto.

I analizaki màtrica e interesime rigengi sas o instrumènto utilizisardo vaś o sistèmiko organizisaripen e analizako.

Maladile provokàcie thaj solùcie

I trinto evaluaciaki butī e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca 2014-2020 analizisarel e evolùcie kaj sas palal i implementàcia e programoski and-i periòda 2014-2021.

O limitisardo implementaciako nivèlo e programosko sas i jekhto provokàcia vaś i evaluàcia e maj but vastne efektojengi e programoske, e inkeripnaski po dīlgo vaxt e kadalengo, thaj e isipnaski e mekanismurengo save lokhårde/ačhavde o keripen kadale efektojengo. E efèktoja varesave kompleksone programoske aśti te aven dikhle thaj aśti te kerel pes jekh zorali evaluàcia lenge kana maj but lovjarde intervèncie sas agordine. And-i periòda 2014-2020 sas agordine opre-tele 48,5% andar o totàlo e projektorengo lovjarde and-o progràmò (57 andar 148). O implementaciako nivèlo e programosko mekhlijas o evaluaciako grùpo te analizisarel i fàza kaj arakhen pen e aktivimata (misaljake, o nivèlo e keripnasko e projektisarde aktivimatengo thaj e progresoske sikavnengo). Sa kadja, e efèktoja save sine dikhle k-o 31 decèmbro 2021 sas vakjarde e interesime rigenca thaj sas analizisarde e kondicie and-e save e projektisarde efèktoja avena kerde. E rezultàturja thaj e konklùzie kadale evaluaciake butàke avena line angl-i jakh, barjarde thaj čhivde and-o avutno evaluaciako cikluso.

O limitisardo vaxt kaj sas len e projekteunge manàgerurja te lien kotor k-e intervurja organizisarde vaš o keripen e kezoske studiòvurengo sas, sa kadja, jekh provokàcia vaš o evaluaciako grùpo. Anda so dikhel e ankète vaš e projekteunge manàgerurja, e zene save line kotor k-o sikavipen thaj e beneficiàrurja, sas nesave puçhimata thaj nesave kategòrie e manuŝenge save dine anglal vaš save o gin e angledinimatengo sas tikno, ama sas arakhle misala save sikaven tipològie vaj modèlurja kaj sas dikhle kerindoj i triangulàcia e datengi.

Anda so dikhel e sikavne vaš o sigutno keripen, i analiza sas kerdi p-i bàza e sikavnengi dine and-o MySMIS 3-i k-o 31.12.2021. Sar sikaven e intervurja andar e kezoske studiòvurja, šaj te aven situàcie kaj e progrèsurja raportisarde thaj i situàcia e progresurengi svakone diveseste šaj te aven verver kodoleske o progrèso e sikavnengo vaš o rezultàto thaj vaš o sigutno keripen sas raportisardo karing e Managementoski Autoritàta palal e referancaki dàta e evaluaciaki vaj, and-e nesave kèzurja, avela raportisardo. E molimata e sikavnenge avena dikhle thaj analizisarde and-e avutne evaluaciake butja andar kadava kontràkto.

I implementàcia e mezurengi, adoptisarde kodoleske sas nakhavde e emergencaki situàcia thaj e alertaki situàcia, k-o themutno nivèlo katar o 16-to marto 2020, te arakhen e zenen save line kotor k-o progràmò thaj te čudel avri o risiko te ulavel pes i infècia e virusosa Covid-19, ačhavdjas o keripen nesave aktivimatengo kadja sar von sas projektisarde maj anglal (misaljake, studiovoske vizite, informisaripnaske evenimènturja, formisaripnaske sèsie e fizikane kotorliipnasa e manuŝengo), tha' sas dikhle progrèsurja and-i adaptàcia e beneficiarurengi k-o hibrido butjako mòdos.

Vaš te čhivel and-i pràktika i evaluaciaki metodològia e kontribuciaki e Operacionalone Programoski Texnikani Asistència k-o keripen PIB (andrutno brùto prodùkto) thaj k-i angazàcia e manuŝengi sas trebutno te kidel khethanes e aktivipnaske ranika e modeloske Leontief k-o nivèlo e ekonomikane sektorurengo andar i Klasifikàcia e Ekonomikane Aktivimatengi andar i Themutni Ekonòmia (CAEN) Rev. 2 (A-S), andar kodoja ke na-i k-e dispozìcia dàte palal i civìlo populàcia e butjake thanesa fèri p-e sektòrurja CAEN Rev. 2. Sa kadja, e rezultàturja si ginavde p-i bàza e molipnaski PIB k-o nivèlo e beršesko 2019 (andar o tabèlo pal e love kaj avile andre-inkliste), sathaj e sùme vaš e pùbliko kinipnaske kontràkte phandavde and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistència dikhen i sasti implementaciaki periòda e programoski, zi k-o agor e beršesko 2021. K-e sùme vaš e pùbliko kinipnaske kontràkte phandavde and-e projèkturja andar o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistència sas umblavde e kòdurja CAEN thaj sas kerdi lengi klasifikàcia palal e sèkcie thaj ulavimata CAEN.

I eficiència e intervenciengi lovjarde and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistència 2014-2020

K-o 31.12.2021, o totàlo gin e kontraktime projekteunge and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistència si 148, e totalone molipnasa e publikone budžetosko opre-tele 1,76 miliardurja rumunikane lei. O molipen e pokinimatengo kerde karing e beneficiàrurja si opre-tele 1,06 miliardurja rumunikane lei. Kadja, o keripnasko procènto si 59,9%, and-o tiknederipen mamuj o molipen kaj sas k-o agor e beršesko 2020, kodoleske sas telexramosarde neve lovjarimata e bare molimatenga. Maj but, o kuantumo e pokinimatengo kerde and-e absolùto molimata barjardjas mamuj o berš 2020, sar sikaven e dàte andar o avutno tabèlo.

Tabèlo 2. O molipen e lovjarimatengo kaj sas dine and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistència, and-e rumunikane Lei, sikavdo p-e Prioritetake Àkse thaj Specifiko Obiektivurja, 31.12.2021 mamuj 30.12.2020

PA / S.O.	Lovjaripen dino k-o 31.12.2020	Pokinimata kerde 31.12.2020	Lovjaripen dino k-o 31.12.2021	Pokinimata kerde 31.12.2021	Keripnasko procènto (%) k-o 30.11.2020	Keripnasko procènto (%) k-o 31.12.2021	Keripnasko procènto (%) 31.12.2021 raportisardo k-o lovjaripen dino and-o 2020
PA 1	235.484.502	74.674.910	537.425.371	97.515.369	31,7%	18,1%	41,4%

UNIUNEA EUROPEANĂ

S.O. 1.1	196.173.131	65.611.280	508.420.060	83.740.348	33,4%	16,5%	42,6%
S.O. 1.2	39.311.372	9.063.630	29.005.311	13.775.015	23,1%	47,5%	35%
PA 2	438.442.939	155.558.711	464.456.159	219.325.867	35,5%	47,2%	50%
S.O. 2.1	371.253.969	146.799.327	406.037.525	198.114.332	39,5%	48,8%	53,3%
S.O. 2.2	67.188.970	8.759.384	58.418.634	21.211.535	13,0%	36,3%	31,5%
PA 3	769.941.725	696.914.225	767.386.805	743.387.846	90,5%	96,9%	96,5%
S.O. 3.1	769.941.725	696.914.225	767.386.805	743.387.846	90,5%	96,9%	96,5%
Totàlo	1.443.869.166	927.147.846	1.769.268.335	1.060.229.076	64,2%	59,9%	73,4%

I sùrsa: I lista e projekturjenca andar o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca k-o 30.12.2020 thaj k-o 31.12.2021, thovdine k-i dispozicia e Kontraktualone Autoritetatar

O progrèsò azbalino and-e zòne, sektòrurja thaj grùpurja line and-o dikhpen and-o phandlipen e specifikone obietivurenca e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca 2014-2020

Palal i analiza, sas arakhle prùve save sikaven so sas progrèsurja dikhindoj o keripen e Specifikone Obiectivurengo e programoske.

And-o ansàmbo, i analiza sikavel so barjardjas o šajnipen e beneficiarurengo katar e projèkturja lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja te arakhen thaj te anglekeren projèkturjenca propozàla, lače thaj strategikone impaktosa. E pozitivò xatjarimata e beneficiarurengo and-o kadava sènso si čačarde e barjaripnastar e ginesko e kontraktime projèkturjenca, raportisardo k-o gin e čhutine propozalengo, jekh klàro sikavno so barjardjas o šajnipen te anglekerel lače projèkturjenca propozàla, thaj barjarden vi e kontraktime molimata mamuj i periòda 2007-2013, aj adaja buti sikavel jekh maj baro ververipen e čhutine projèkturjenca, thaj jekh barjardo stratègiko impàkto.

Sas xatjarde lačharimata dikhindoj o šajnipen te implementisarel eficiènto projèkturja lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja, sathaj trebul te zorjaren pen e efòrturja and-o kadava sènso. O progrèsò si xatjardo k-o nivèlo e beneficiarurengo, save patjan so barjardjas i eficiènca and-i implementàcia e projèkturjenca. Kadala pozitivò xatjarimata si ama kotalar sikavde e kantitativone datendar dikhindoj o keripnasko gràdo e kontraktisarde projèkturjenca and-e Operacionàlo Progràmurja. O keripnasko nivèlo k-o agor e beršesko 2021 si limitisardo, ama si koerènto e implementaciake etapasa e projèkturjenca, pašal jekh paš andar lende sas kontraktisarde and-o sajekh berš.

Sas dikhle lačharimata dikhindoj maj but i integràcia e managementoske thaj kontroloske sistemurengi katar o nivèlo e organizaciengo e beneficiarurengo kodolencia katar o nivèlo e implementisarde projèkturjenca, o transfèro e texnikane ekspertizako thaj o šajnipen te kerel pes i administràcia e manušikane resursengi save line kotor and-i implementàcia e projèkturjenca. Sathaj, e beneficiàrurja maren pen jekhe tikne nivelosa e šajnimatengo and-o umal thaj si trebutno te liel vastdinipen and-i texnikani asistènca kodoleske o ververipen e projèkturjenca barjardjas, o juridikano kàdro si dinàmiko, thaj e beneficiàrurja xatjaren o trebaipen te aven and-jekh biačhavdo sikavipnasko thaj lačharipnasko procèsò.

I analiza sikavel, sa kadja, so barjardjas o informisaripnasko thaj o xatjaripnasko nivèlo e themutnengo mamuj sar sas k-o šird e programaciake periodako. Kana vakjaras palal i parteneriàlo kultùra si pharo te arakhel pes jekh progrèsò thaj te kerel pes leski evaluàcia kodoleske na si jekh sikavno and-o kadava sènso k-o programosko nivèlo, thaj o kotorliipen ašti te parovel pes palal verver kontekstuàlo fàktorurja. Dikhel pes so e projèkturja na sas implementisarde k-o vaxt, andar o impàkto e pandemiako Covid-19, thaj andar kadaja kàuza o progrèsò, kaj sas dikhlo and-e aktivimata save dikhen o ristjaripen e transparencako thaj e patjaipnasko and-e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja thaj e rolosko e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, si maj zalaga dikhlo mamuj e aktivimata save dikhen o zorjaripen e beneficiarurengo e projèkturjenca kaj sas lovjarde andar Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja k-ašti te anglekeren thaj te implementisaren buxljarde projèkturja. Sas arakhle diseminaciake àkie e informaciengo, generalone karakterosa, thaj sas dino logistiko vastdinipen e socialone partenerurengo, o alosaripnasko procèsò kadalengo sas kerdo transparènto thaj sas lačardo

UNIUNEA EUROPEANĂ

o vakjaripen lenca. Sathaj, dikhel pes o trebaipen te ulavel e informàcie adaptisarde k-e specifiko trebaimata e svakone operacionalone programoske, ama vi o trebaipen te del vast k-ašti te zorjarel o parteneriàlo kàdros, maj but anda so dikhel o barjaripen e šajnipnasko vaš o aktivo kotorliipen.

Savi si i influènca e programoski and-o keripen e progresosko

Palal i analiza, e arakhle prùva sikaven so e registrisarde progrèsurja liparde maj opre si and-o phandlipen e Specifikone Obiektivurenca e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca thaj von sas kerde andar e lovjarde intervencie.

Misaljake, o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistènca sas les jekh vastni kontribùcia te barjarel o šajnipen e beneficiarurenge le projèkturenge lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja k-šti te arakhen thaj te anglekeren projèkturja. Sas dikhle konkrèto rezultàturja, sar si o lačharipen e aspekturenge phandle e managementostar e projèkturenge, odoleske sas organizisarde sikavipnaske sèsie, savaxteste sar e molimata, and-o barjaripen, e kontraktualone projèkturenge thaj e suksesoske procentoske e aplikaciengo sikaven jekh barjaripen e kalitetako thaj e ververipnasko e projèkturenge. E beneficiàrurja xatjaren so dikhen pen lačharimata anda so dikhel i integràcia e sistemaski vaš o managemènto e projèkturenge and-e sistèmurja vaš managemènto thaj kontròlo katar lenge organizàcie, anda so dikhel i administràcia e manušíkane resursengi, o transfèro e texnikane ekspertizako thaj o barjaripen e šajnimatengo and-i monitorizàcia e progresoski, elemènturja save sas arakhle vi and-e kezoske studiòvurja analizisarde. Sathaj, n-ašti te ginavel pes ekzàkto sar but dinjas vast o progràmo te barjarel o šajnipen e beneficiarurenge te anglekeren thaj te implementisaren bare projèkturja, dikhindoj pes o trebaipen te zorjaren e efòrturja vaš o barjaripen e šajnipnasko te kerel pes i administràcia and-i implementàcia e projèkturenge.

I kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca k-i diseminàcia e informaciengi pal e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja si maj zalaga sikavdi andar kodoja ke e projèkturja si and-jekh implementaciaki etàpa maj cira buxljardi, andar o impàkto e pandemiako Covid-19, andar administrativo blokàžurja thaj o nanaipen e dikhipnasko and-i implementàcia e vakjaripnaske strategiaki e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenge. Ašti te dikhel pes sathaj i kontribùcia e programoski k-o aktivo kotorliipen e socialone partenerurenge, kaj kerdjas pes zorjarindoj o parteneriàlo kàdro, dindoj logistiko vastdinipen, kerindoj transparènto o alosaripnasko procèso thaj lačharindoj o vakjaripen kadalenca, tha' si maj dur o trebaipen te barjarel o šajnipen e partenerurenge te lien aktivo kotor. Sa kadja, o progràmo sas les i kontribùcia k-o barjaripen e xatjaripnasko e populaciako thaj e informisaripnasko e beneficiarurenge, ristjarindoj i diseminàcia e generalone informaciengi, ama trebul vi maj dur te adaptisaren e intervencie vaš i diseminàcia e specifikone informaciengi thaj k-e trebaimata e svakone operacionalone programoske.

O isipen e bikamle efektojengo

I evaluàcia e bikamle efektojengi si zi akana limitisardi kodoleske i mažoritèta e projèkturenge si pànda and-i implementàcia, ama i analiza kerdi and-e kezoske studiòvurja dinjas o šajutnipen te arakhen nesave misala and-o svako specifiko objektivito.

And-e sikavipnaske aktivimata e projèkturenge, save dikhen o zorjaripen e šajnipnasko e beneficiarurenge andar e projèkturja lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja te anglekeren thaj te implementisaren bare projèkturja, sas arakhle maj but pozitivno biažukerde efèktoja, misaljake o lačharipen e vakjaripnasko thaj e sombutipnasko and-e institùcie thaj maškar e institùcie e beneficiarurenge vaj o labjaripen e informaciengo and-e konèkso umala.

Anda so dikhel e projèkturja kaj si len o objektivito te ristjaren i transparènca thaj o patjaipen k-e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja thaj o ròlo e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, sas arakhle vi pozitivno biažukerde efèktoja, vi negativo. I pandemià Covid-19 kerdjas jekh zor te paravel e tradicionàlo informisaripnaske thaj vakjaripnaske metòde, kerindoj bičajljovipen k-e beneficiàrurja save sikavde o trebaipen te adaptisaren maj šukar e aktivimata k-o hibrido butjako mòdos. And-e diseminaciake thaj informisaripnaske aktivimata, thaj and-e vastdinipnaske aktivimata vaš o keripen e partenerialone strukturenge thaj vaš o vastdinipen e socialone partenerurenge, sas arakhle

UNIUNEA EUROPEANĂ

pozitivo efèktoja anda so dikhel i stimulàcia e kotorliipnaski, o paruvipen e ideengo, o sikljovipen e žutipnasa e sombutipnasko thaj o paruvipen e lače praktikengo.

Efèktoja po lùngo vaxt

I analiza pal-o inkeripen po lùngo vaxt e ažukerde thaj e biažukerde efektojengo, save sas line palal e intervèncie, si phandli e etapasa e implementaciaki e kadalengi, haj kadaja buti limitisarel o keripen e zorale konkluziengo and-o kadava momènto. Sathaj, e kerde anketasa, sas kerde konklùzie dikhindoj o inkeripen po lùngo vaxt e efektojengo e nesave aktivimatenge.

And-o kèzo e aktivimatengo save dikhen o zorjaripen e šajnipnasko e beneficiarurengo andar e projèkturja lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja te anglekeren thaj te implementisaren bare projèkturja, dikhljas pes so o inkeripen po lùngo vaxt e efektojengo si phandlo e specifikostar e kerde aktivimatengo. Misaljake, e sikavipnaske thaj formisaripnaske aktivimata si len o potenciàlo te inkeren penge efektoja po lùngo vaxt, sathaj o inkeripnasko gràdo si phandlo e stabilitetostar e umalengo and-e save kerdjas pes o sikavipen (misaljake o juridikano kàdro, o procedùre vaš pùblico kinipen), si phandlo e aktivimatendar kerde e beneficiarurendar palal so agorisaren pen e aktivimata. Avere rigate, o vastdinipen dino te pokinen e manušen savenca si phandavde kontràkturja si les jekh efèkto savo na inkerel but and-o vaxt, and-o kontèksto kaj e manuša save keren buti and-o projèkto ačhaven lengo aktivipen palal so agorisaren i intervència kodoleske len na-i len fòndurja.

O impàkto e restrikiengo čhivde andar i pandemia Covid-19 opral i implementàcia e projèkturja kaj dikhen o ristjaripen e transparencako thaj e patjaipnasko e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurengo thaj e rolosko e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki limitisardjas o šajutnipen te analizisarel o inkeripen po lùngo vaxt e ažukerde efektojengo and-o kàdro kadalengo. O ačhavipen e aktivimatengo andar e projèkturja na mukhljas te labjaren maj dur nesave prodùkturja e anglutne projèkturja, ama o Sèrviso Vakjaripen Strukturàlo Instrumènturja e Minsterosko e Investiciengo thaj e Evroputne Projèkturja ristjardjas andar leske resurse nesave informisaripnaske thaj diseminaciake aktivimata, k-ašti te inkerel o xatjaripnasko thaj o informisaripnasko gràdo. Sa kadja, sas arakhlo jekh prodùkto kaj si les i zor te inkerel pes po lùngo vaxt, i metodològia te alosarel e socialone parteneruren and-e parteneriàlo struktùre e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurengo 2021-2027, kaj aštizelas te bešel k-i bàza e koordinaciaki thaj e vastdinipnaski dino e socialone partenerurengo thaj k-o funkcionisaripen po lùngo vaxt e kerde struktùrengo.

E mekanismurja save lokhàrden/ačhavden e efèktoja thaj e kontekstuàlo karakteristike-klidin kadalenge

Anda so dikhel e fàktorurja kaj sas len influènca opral e efèktoja dikhle, arakhljjas pes jekh buxli sèria e mekanismurengi, andrutne vi avrutne, e pozitivone, vi negativone impaktosa.

And-e aktivimata vaš o zorjaripen e šajnipnasko e beneficiarurengo andar e projèkturja lovjarde andar Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja te anglekeren thaj te implementisaren bare projèkturja, e andrutne mekanismurja, e fàktorurja kaj inkeren e implementaciatar e intervenciengi, sas len jekh pozitivo influènca, and-o vaxt kana e avrutne mekanismurja, e kontekstuàlo fàktorurja, sas len jekh negativo influènca. Aspèkturja sar o juridikano thaj institucionàlo instabilitèto thaj o barvalipen e procedurengo vaš pùblico kinimata sas prinzarde savorre evaluaciake butjendar sar mekanismurja e impaktosa-klidin k-i implementàcia. Pašal kadala maj sas and-o berš 2020 vi i pandemia Covid-19, kaj sas lan jekh negativo impàkto k-o astaripen, tha' and-i kadaja evaluaciaki buti dikhel pes so nesave beneficiàrurja adaptisarde pen but mišto k-e paruvimata čhivde e pandemiatar, bičhalindoj e aktivimata and-o on-line mèdio.

Anda so dikhel e mekanismurja save sas len influènca opral i implementàcia e aktivimatengi kaj ristjaren i transparènca thaj o patjaipen e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurengo thaj o ròlo e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, i implementàcia e intervenciengi thaj o keripen e efektojengo sas azbaline nasul e xasaripnastar e širdipnasqe strategikone dikhipnasko, e bidudalipnastar jekhe neve dikhipnasko, e administrativone blokažurendar thaj e decizendar save na sas line k-o vaxt vaš o biačhavipen e asterde procesurengo, fàktorurja buxljarde e pandemiatar Covid-19. Maškar e specifiko

UNIUNEA EUROPEANĂ

faktorurja e pozitivone impaktosa arakhas o lačo xatjaripen e trebaimatengo save si len e sociàlo partenèurja thaj i adaptàcia k-o speciàlo karaktèro lenge trebaimatengo.

Lače àkcie dikhindoj e intervèncie e Operacionalone Programoske Texnikani Asistèncja thaj lenge implementaciake mekanismurja

Misala e lače akciake anda so dikhel e intervèncie e Operacionalone Programoske Texnikani Asistèncja thaj e aferènto mekanismurja sas arakhle p-i bàza e informaciengi kidine and-e kezoske studiòvurja. Kadala aštizenas te aven line thaj adaptisarde k-ašti te kerel pes i implementàcia e neve intervenciengi.

E lače àkcie arakhle and-e aktivimata vaš o zorjaripen e šajnipnasko e beneficiarurengo andar e projèkturja lovjarde andar Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja, te anglekeren thaj te implementisaren bare projèkturja den vast k-o lačharipen e procedurengo vaš i implementàcia e projekturengi. Maškar e misala save sas arakhle si vi e procedùre vaš i implementàcia e projekturengi (misaljake, o keripen e fleksibilone, akciake planurengo, i planifikàcia maj anglal e aktivimatengi, o lokhjaripen e birokratikone procesosko) thaj i koerèncja e aktivimatengi thaj e objektivurengi e projekturenge k-o nivèlo e instituciako savi si o beneficiàro (misaljake, o telalkontraktisaripe e eksperturengo, o keripen jekhe unikone gruposko e buxljarde dikhpnasa opral savorre projèkturja andar nesavo umal).

And-e aktivimata save ristjaren i transparèncja thaj o patjaipan e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenge thaj o ròlo e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki sas arakhle misala lače akciake and-e trin projèkturja. Duj andar lende dikhen e kampànie vaš o informisaripe thaj i diseminàcia e informaciengi, misaljake o dinipen avri p-o sàito MIP e materialurengo save sas kerde and-i kampània "Evroputne love vaš rumunikane idees", kaj kerdjas pes and-o projèkto Vakjaripnaske Kampànie vaš o spidipen e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurengo 2014-2020. I implementàcia e akciengi sikavel sa kadja jekh misal lače akciake andar jekh projèkto kaj dikhel o buxljaripen e partenerialone kulturako vaš i koordinàcia thaj i administràcia e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenge, maj ekzàkto dikhel te labjarel pes i texnikani asistèncja andar o projèkto k-ašte kerel pes jekh transparènto procedùra vaš o alosaripe e partenerurengo and-e parteneriàlo strukturè 2021-2027, jekh prodùkto e bare šajnipnasa te inkerel pes po lùngo vaxt.

I kontribùcia k-o keripen PIB thaj k-i angazàcia e manušengi

O suplimentàro evaluaciako pučhipen kerdo e evaluaciake grupostar kompletisarel o evaluaciako procèso e impaktosko kaj si les o Operaciàlo Progràmò Texnikani Asistèncja 2014-2020, ginavindoj savi si i kontribùcia e kerde investiciengi k-o ekonomikano barjaripen thaj k-i angazàcia e manušengi.

I sasti kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistèncja k-o PIB, kaj kidel vòrta, bidirèkto thaj ingerde efèktoja, si moljardi k-i 0,031%, jekh molipen relativo limitisardo, tha' lesko impàkto inkerel maj but e zorjaripnastar e šajnipnasko k-e beneficiàrurja e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fondurenge, buti kaj bianel jekh vastni kontribùcia k-e kadala sikavne e žutipnasa e operacionalone programurengo vastdine. E maj bare vòrta kontribùcie PIB si and-e sektòrurja Profesiàlo, zantrikane thaj texnikane aktivimata thaj Imobiliàro Tranzàkcie. E bare kontribùcie and-e kadala umala sas kodoleske and-e projèkturja e programoske sas phandavde 181 publikone kinipnaske kontràkturja vaš sèrvisurja kaj keren texnikane thaj ekonomikane dokumentàcie thaj projektisaripnaske sèrvisurja, thaj vi 73 kontràkturja vaš i arènda e konstrukciengi thaj e thanengi vaš biròvurja.

I sasti kontribùcia e pokinimatengi kerde and-o Operaciàlo Progràmò Texnikani Asistèncja k-i angazàcia e manušengi si 2,119 butjake thana (and-o ekivalènto sasti nòrma), andar savi i vòrta kontribùcia si 900 (and-o ekivalènto sasti nòrma). E maj bare kontribùcie ašti te aven dikhle and-e ekonomikane sektòrurja Profesiàlo, zantrikane thaj texnikane aktivimata, sar and-o kèzo e kontribuciako k-o keripen PIB, vi Komèrco en-gros thaj and-o detaj; o lačharipen e autovehikulurengo thaj e motorbaikurjengo.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Konklùzie thaj rekomendàcie

Palal i analiza, e prùva kaj sas arakhle sikaven so e progrèsurja registrisarde liparde maj opre si phandle e Specificone Obiektivurena e Operacionalone Programoske Texnikani Asistèncà thaj si andar e lovjarde intervèncie.

I sérutni konklùzia si so o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistèncà sas les jekh but vastno ròlo and-o keripen e progresurengo kerde and-i periòda 2014-2021, dikhindoj o zorjaripen e šajnipnasko k-e beneficiàrurja e projekteunge lovjarde andar e Evroputne, Strukturàlo thaj Investicienge Fòndurja te anglekeren thaj te implementisaren projèkturja. Sas dikhle ćacutne rezultàturja, sar o laćharipen e aspekturengo kaj dikhen o manàgemento e projekteungo, palal so sas organizisarde sikavipnaske sèsie, vaj o barjaripen e kalitetako thaj e barvalipnasko e projekteunge.

I kontribùcia e programoski te ristjarel i transparèncà thaj o patjaipen e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurenge thaj o ròlo e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki si maj zalaga dikhli, sathaj sas arakhle nesave efèktoja e lovjarde intervenciengne, sar misaljake i stimulàcia e socialone partenerurengi te lien aktivo kotor. Sathaj, o progrèsò dikhlo si limitisardo andar kodoja ke i implementàcia e intervenciengi sas azbalini e restrikiendar ćhivde e pandemiatar Covid-19, thaj vi nesave bidudalimatendar phandle e dikhpnastar palal i implementàcia e vakjaripnaske strategiaki. Kadaja sas palemikhli and-o oktòbra 2021 thaj astardjas leski operacionalizàcia.

Sas arakhle intervenciake àrie kaj si len o trebaipen te aven vastdine maj dur vaj and-e save àsti te keren laćharimata. Misaljake, vi maj dur trebul te barjarel pes o šajnipen e partenerurengo te lien aktivo kotor thaj sas sikavdo o trebaipen te zorjarel e efòrturja te barjarel o administraciako šajnipen and-i implementàcia e projekteungni.

Anda so dikhel o barjaripen e šajnipnasko e beneficiarurengo te anglekeren thaj te implementisaren projèkturja, e maj vastne rekomendàcie dikhen o zorjaripen e vastdinipnasko e Operacionalone Programosko Texnikani Asistèncà dino e beneficiarurenge andar o privàto sektòro thaj patjal pes so si mišto te kerel pes jekh analizako studiòvo palal e trebaimata thaj e potenciàlo beneficiàrurja e Operacionalone Programoske Texnikani Asistèncà andar o privàto sektòro/bigubernamentàlo, speciàlo and-o kontèksto kaj o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistèncà dela specifiko texnikani asistèncà vaš o Operacionàlo Progràmò Buxljaripen p-o Lùngo Vaxt, o Operacionàlo Progràmò Godjaver Barjaripen, Digitalizàcia thaj Lovenge Instrumènturja, thaj o Operacionàlo Progràmò Sastipen. Kerel pes vi i rekomendàcia te implementisaren specifiko intervèncie kaj te den vast k-o barjaripen e šajnipnasko, anda so dikhel o manàgemento e projekteungo thaj i administràcia e resursengi and-e organizàcie kaj si beneficiàrurja. Maj ekzàkto, si mišto te kerel pes i analiza te dikhel pes kozom but keren buti e angazàturja thaj te kerel pes projektisarimata and-o kadava sènso, te dikhel pes anglal e periòdes e zorale aktivipnasa thaj te kerel pes i prevèncià vaš e riskurja. Kana angazuil pes manušen e kontraktosa, kerel pes i rekomendàcia te implementisarel pes mekanismurja kaj te ristjaren o transfèro e prinzarimatengo k-àsti te labjarel pes leski eksperièncà thaj te ristjarel pes o inkeripen po lùngo vaxt e intervenciengo.

Anda so dikhel o ristjaripen e transparencako thaj e patjaipnasko e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurenge thaj e rolosko e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, e sérutne, stratègiko rekomendàcie si len and-o dikhpen i implementaciaki periòda aćhili. Jekhe rigate, kerel pes i rekomendàcia te implementisarel pes maj dur e informisaripnaske thaj diseminaciake projèkturja kaj sas palemikhle, e bare atenciasa k-e fàktorurja save àsti te azban o keripen e obiektivurengo e projektoske, sathaj o molipen kidino e kadalengo nakhel prdal e obiektivurja palemikhle e sikavnenegne andar o progràmò, thaj kadja e riskurja and-o progràmò si minimàlo. Avere rigate, kerel pes i rekomendàcia te širdel maj sigo i komponènta vaš o profesionàlo sikavipen and-jekh projektosko koncèpto kaj àsti te avel lino vaš i avutni programaciaki periòda, thovindoj andre vi jekh azbalipen hibrido fiziko-online thaj miksto metodè adaptisarde k-e akanutne sikljovipnaske preferince.

Sa kadja, inkeren pen e anglutne rekomendàcie vaš i avutni programaciaki periòda dikhindoj i palemkonceptualizàcia e vastdinipnaske aktivimatengi vaš e sociàlo pertenèrurja, thaj si mišto te ćhivel pes e avutne karakteristike: o labjaripen jekhe vakjaripnaske instrumentosko k-o duripen, o inkeripen maj

dur e vakjaripnasko anderjarindoj asinkròniko interàkcie, i laçi kombinàcia e informisaripnaske, konsultaciake, sikavipnaske akciengi.

Sa kadja, inkeren pen e rekomendàcie dikhindoj maj fleksibilo azbalimata, misaljake te adoptisarel pes kontràkturja save mekhen fleksibilitèto and-o keripen e procesurengo, e etapenca thaj e rezultaturenca vaj te na labjarel pes procesoske sikavne, ama output sikavne save mekhen fleksibilitèto dikhindoj e implementaciake mòdurja thaj kiden pengi atència opral kerimata thaj rezultàturja. And-o kadava sènso, kerel pes i rekomendàcia te na labjaren sikavne sar informisaripnaske materiàlurja thaj publicitèta vaj informisaripnaske/butjake evenimèturja. Kerel pes sar propozàlo jekh sèria e alternativone sikavnengi save si relevànto misala vaś o kontèksto e aktivimatengo andar kadaja programaciaki buti. Vaś i periòda 2021-2027 trebul te adaptisaren len k-o kontèksto e intervenciako thaj te determinisaren lenge karakteristike kaj si relevànto vaś e obiectivurja.